

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra Et liv genoplevet i erindringen, Bind I 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "Et liv genoplevet i erindringen", i Heiberg, Johanne Luise: *Et liv genoplevet i erindringen*, udg. af Niels Birger Wamberg , Gyldendal, 1973-74., s. 274. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-heibfr01-shoot-idm139849788237568.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Et liv genoplevet i erindringen

At det i høj grad måtte interessere mig at se de franske teatre, falder af sig selv. På Théâtre français så jeg Mlle. Mars. Det er 275 med en underlig følelse, man sidder og venter på en personligheds indtrædelse på scenen, når man i mange år og af mange munde er forberedt på i denne at se noget mærkeligt, noget enestående. Ønsket om at skue dette mærkværdige har så tit været levende, uden at det er opfyldt, at nu, da øjeblikket er der, tror man næppe selv på virkeligheden. Hjertet banker af forventning, man har ligesom en frygt for, at et eller andet uventet tilfælde i det afgørende øjeblik atter skal tilintetgøre vort ønskes opfyldelse; man tør næppe håbe på, at dette tilfælde kan udeblive. Med sådanne følelser sad jeg og ventede på Mlle. Mars i Théâtre français. Er det heldigt eller uheldigt for den pågældende fejrede at blive ventet med sådanne følelser? Jeg tror begge dele. Heldigt, fordi hun ved sin indtrædelse bringer en hel historie ind med sig som baggrund; uheldigt, fordi netop denne historie har sat tilskuernes fantasi i så stærk bevægelse, at virkeligheden har ondt ved at svare til fantasibilledet. På den første indtrædelse af en sådan kunstnerinde beror derfor meget. Hun må indvirke på den overspændte fantasi og tvinge den ned til virkeligheden, hun må berolige uden at slappe spændingen hos tilskuerne; kunstnerinden må ligesom uophørligt sige: »Vær skånsom, jeg er kun et menneske.« En følelse heraf må være tilstede i skuespillerindens indre, og er den der, da meddeler den sig også hurtigt til tilskueren. Jo beskednere, fordrings-friere, simplere de første replikker henkastes, desto hurtigere vil tilskueren blive skikket til fra det rette standpunkt at modtage, hvad der bydes. En kunstnerinde af en sådan betydning og med et sådant indre som Mlle. Mars kan med åndens sikkerhed sige: »Jeg skal snart bringe det urolige hjerteslag til ro.« Og denne magt udøvede hun også i et nu på mig og min hjertebanken. Hun var dengang en dame på 50 år eller derover, men spillede dog den attenårige elskerinde i komedien. For mit skarpe syn så hun vel ikke ved sin første indtræden ud som en attenårig pige, men, hvor forunderligt har dog - Gud være lovet! - ikke sjælen, når denne er ung, frisk og blomstrende, magt over legemet! Idet hun udtalte sine naive, næsten barnlige replikker, hvor lyste da ungdommen, sjælens ungdom, ud igennem dette legeme og gjorde det gennemsigtigt! Hvem kunne, hvem ønskede, hvem ville, hvem nænnede her at skille sjæl og legeme ad? Illusionen var opnået, det eneste, hvorpå det kommer an for en virkelig god tilskuer. Da jeg vendte 276 mig om til Heiberg for at udtale mig herom, stod tårerne ham i øjnene. »Det bevæger mig,« sagde han, »efter så mange år at høre denne mageløse røst igen. Hendes toner i talen er som perler trukket på en snor. Man kunne lære at skrive fransk blot ved at høre hende udtale sproget.« En franskmand fra den gamle tid med et prægtigt hvidt hår befandt sig i logen med os. Af vore miner gættede han sig til vore tanker; hans øjne hvilede på os med en sådan inderlighed, som om han havde været Mlle. Mars' fader, der i henrykkelse beundrede sit barns virkning på os. Og virkelig er det de franskes skønne egenskab: at være stolte af og taknemmelige mod de personer, der skænker dem kunstneriske nydelser. De elsker deres digtere. Enhver ældre franskmand kan sin Molière udenad, og ve den skuespiller, som vover at forvanske eller forandre, hvad der i århundreder har glædet nationen og er på alles læber. Kunne vi dog engang komme så vidt! - Da vi forlod logen, rakte den gamle herre mig hånden for at hjælpe mig forbi stolene i logen. Heiberg takkede ham, og efter at de havde vekslet et par forbindtlige ord, hilste vi gensidigt på hinanden og forlod teatret. Vi sad til langt ud på natten i hotellet og talte om Mlle. Mars' fine nuancering og den dannelse, der udtalte sig i hendes spil. For Heibergs erindring trådte alle de roller frem, som han for 17 år siden havde elsket og beundret hende i. Det virkelige geni ældes ikke, men tilskuerne ældes og har ikke længer den elasticitet til at modtage det fuldendte; det har de en følelse af og trøster og beroliger sig selv med, at det er geniet, der er ældet, i stedet for at det er dem selv. De er ligesom en kvinde, hvis hud er fuld af pletter, og som siger ved at se sig i spejlet: »Det spejl har et slet, elendigt glas, fuldt af fugtighedspletter, - det bør kasseres.«